

ADRIAN CĂTU - DOCUMENTARIA.RO

IMAGINE ȘI REPREZENTARE

REZUMAT: MADAGASCAR, UN STROP DE ANTROPOLOGIE, 50 FOTOGRAFII ȘI TREI POVEȘTI

- ceea ce numim "lume" este doar o reprezentare pe care ne-o construim pornind în primul rând de la imagini
- ca turiști, producem la rândul nostru imagini și reprezentări, de la fotografii la povești și colecții de suveniruri
- pentru a vedea cu adevărat lumea de dincolo de aparențe și pentru a o transmite altora, trebuie să conștientizăm cum se construiesc aceste reprezentări și ce capcane ascund

PRIMA POVESTE: TURIST ÎN MADAGASCAR

- o reprezentare fotojurnalistică a experienței turistice dintr-o călătorie în Madagascar: un fel de jurnal de călătorie
- accent pe experiențe, locuri și activități
- localnicii și turiștii nu sunt subiecți, ci au roluri decorative

LE BUFFET
RESTAURANT MALAGASY

Colfano

aaa

BENEVOLENTAT
FORMABEPEARL
28

AFA

elma

HOTELY

AFA

IMAGINE ȘI "TURISM RESPONSABIL"

- ... ca turiști, plecăm într-o comunitate purtând în "bagaj" imaginea noastră asupra lumii și setul nostru de valori, pe care le presupunem universale. Cum influențează ele felul în care percepem acea comunitate? Cu ce consecințe?
- ... ca turiști, ne întoarcem cărând cu noi semne (amintiri, obiecte sau fotografii) care vor (re)prezenta comunitatea în fața altora. Cum influențează aceste semne percepția *altora* asupra comunității? Care este impactul asupra comunității?

EXEMPLE DE "BAGAJ" CU CARE PLECĂM...

- presupunem că prezența noastră este automat legitimă și binevenită.

EXEMPLE DE "BAGAJ" CU CARE PLECĂM...

- presupunem că prezența noastră este automat legitimă și binevenită.
- *În realitate, "turismul" este echivalentul modern și laic al ritualurilor religioase de reînnoire. Ca orice formă de energie, această "reîncărcare a bateriilor" se face printr-un transfer, de la gazdă la vizitator. Ca turiști, "luăm" întotdeauna ceva de la comunitatea vizitată, iar prezența noastră nu este atât binevenită, cât mai curând tolerată din motive economice.*

EXEMPLE DE "BAGAJ" CU CARE PLECĂM...

- respectăm diversitatea religioasă și culturală.

EXEMPLE DE "BAGAJ" CU CARE PLECĂM...

- respectăm diversitatea religioasă și culturală.
- *... dar gândim implicit religia ca pe o chestiune privată, care poate fi dezbătută liber, subordonată libertății de expresie și statului laic*
- această concepție este ea însăși o credință: desacralizarea învățăturilor religioase și supremația unor valori laice
- cu alte cuvinte, *"ești liber să practici orice religie, atâta timp cât nu o consideri sacră - deci, atâta timp cât nu crezi cu adevărat"*
- această concepție este în profundă contradicție cu comunitățile religioase, de la evreii ultraortodocși până la Islam

EXEMPLE DE "BAGAJ" CU CARE PLECĂM...

- valorizăm "tradițiile"

EXEMPLE DE "BAGAJ" CU CARE PLECĂM...

- valorizăm "tradițiile"
 - din punct de vedere antropologic, "tradiția" este o formă cosmetizată a *obiceiului* de altădată: o reinventare idilică a trecutului de către prezent
 - ne plac "costumele tradiționale" populare, dar nu ne gândim cine le mai produce, cu ce costuri, și dacă nu cumva sunt mai puțin practice decât tricourile și jeanșii.
 - ne plac "colindele tradiționale" din zona Văii Jiului, dar oitem o parte a "obiceiului" de altădată, respectiv bătăile între cetele de colindători...
 - turism etnografic de Crăciun, dar nu și Ignatul, cu sacrificarea porcului

EXEMPLE DE "BAGAJ" CU CARE PLECĂM...

- respectăm și vrem să ajutăm comunitatea

EXEMPLE DE "BAGAJ" CU CARE PLECĂM...

- respectăm și vrem să ajutăm comunitatea
- *fotografierea membrilor unei comunități "exotice" fără o minimă comunicare cu aceștia, fără acordul lor explicit, fie chiar și nonverbal, stabilește din start o ierarhie abuzivă de putere prin care "eu" dispun unilateral de imaginea "celuilalt".*
- *"volunturismul" și pretenția că un străin poate înțelege și rezolva problemele localnicilor fără măcar a-i consulta*
- *refuzul de adaptare la condițiile locale contribuie la erodarea culturii respective*

EXEMPLE DE "BAGAJ" CU CARE PLECĂM...

- în loc să observăm nepărtinitor, căutăm stereotipuri
 - femeia purtând poveri pe cap, vestimentația și traficul în India, sărăcia în Africa, etc.
 - "poverty porn", exotism
 - obiectualizarea subiectului: "portretul localnicului"

EXEMPLE DE "BAGAJ" CU CARE NE ÎNTOARCEM...

- imagini și povești care întăresc stereotipurile prin concentrarea pe aspectele superficiale (îmbrăcăminte, vestimentație, exotism, culoarea pielii, sărăcie)
- imagini și povești care întăresc stereotipurile prin raporturile de putere vizibile în fotografii (subiectul ca obiect)
- "sunt necivilizați" sau "înapoiți". Din punct de vedere antropologic, ideile de "înapoiere" și de "civilizare" au apărut odată cu colonialismul pe fondul nevoii de legitimare a acțiunilor conquistadorilor spanioli în America
- apropo... wc-ul în curte este expresia unei delimitări între spațiul sacru al casei și spațiul "poluat simbolic" al closetului. Apare și la vile de sute de mii de euro, construite cu materiale și tehnologii moderne.

CÂTEVA CONSECINȚE ALE REPREZENTĂRILOR DE FACTURĂ TURISTICĂ

- SUA: turismul a contribuit decisiv la regenerarea artei amerindiene
- Bhutan, 1988: guvernul a interzis vizitarea unor mănăstiri budiste din cauza "creșterii materialismului" în rândul călugărilor în urma afluenței de daruri primite de la turiști (bani, dulciuri, creioane)
- Burkina Faso: ofrandele anuale de reînnoire a legăturii sacre între oameni și crocodili s-au transformat în simulacre zilnice, contra cost
- "airport art": delocalizarea artei "locale"
- Orientul Mijlociu: "victime profesionale" care fac figurație în fotografiile din zone de conflict (Reuters, 2014, aceeași femeie apare plângându-și casa distrusă de o bombă la interval de două săptămâni și în două orașe diferite)

(sursa: Valene Smith - *Hosts and Guests: An Anthropology of Tourism*)

A DOUA POVESTE TURISM ÎN MADAGASCAR

- este o reprezentare fotojurnalistică a fenomenului turismului din Madagascar
- accent pe turiști, pe localnici și pe relația lor reciprocă
- turiștii și localnicii sunt subiecți, locurile și activitățile sunt secundare
- *aceleași* imagini capătă sensuri diferite prin recontextualizare

BIENVENUE
AUBERGE
CHEZ JEANNE

AUBERGE
CHEZ JEANNE
WELCOME ➔

- LALANA -
Tsy ara andehanan'ny
- CAMION- SARETY- KALESY
Tsy ara anaravany miala ny
fanarivan-pahe aly ambany aly
Drogy: 20 000 Ar

A TREIA POVESTE MANIERISM ÎN MADAGASCAR

- o colecție de fotografii alese doar pe criterii estetice și care nu constituie un discurs, nu spun o poveste
- și turiștii, și localnicii, și locurile, și activitățile sunt secundare
- subiectul sunt formele și culorile
- *aceleași* imagini capătă odată în plus un alt sens prin recontextualizare

IMAGINE ȘI REPREZENTARE - REZUMAT

- ceea ce numim "lume" este o colecție de reprezentări, de modele construite instinctiv, în mare măsură pe baza imaginilor altora.
- felul în care înțelegem o comunitate este mediat aprioric de aceste reprezentări. Nu putem trece de aparență dacă nu le conștientizăm efectul.
- imaginile pe care le producem la rândul nostru au consecințe, pentru că generează mai departe reprezentări ale comunității care le vor impacta.
- cu cât deconstruim mai mult aceste reprezentări și capcanele lor, cu atât suntem mai responsabili față de comunitatea pe care o vizităm.
- în plină epocă post-factuală, avem nevoie mai mult ca oricând de reprezentări echilibrate, eliberate de prejudecăți. Milioanele de turiști pot fi tot atâția ambasadori al culturilor, cu impact real în sfera publică.

VĂ MULȚUMESC!

